

اوپنات عموميته يکرمي

هفته لقی سیاسی ، ادبی ، علمی غزته در

جلد : ۳

سنه : ۲ ۲۵ جمادی الاول ۱۳۳۶ جمعه ایرتسی ۹ مارت ۱۹۱۸ نومرو ۲۷ — ۵۸

اجمال افکار

هند اسلام وطن پرورلری جمعیتی مرکز قومیتہ سنک بیاننامہ سی مناسبتہ

هند اسلام وطن پرورلر جمعیتی مرکز قومیتہ سی اخیراً (استوقھولم) ده یکر می دوت صحیفہ لک انکلیزجه بر بیاننامہ نشر ایتدی . بو بیاننامہ سنک محرر و مصنف مقتدری دهلی پروفیسورلرندن عین قومیتہ رئیس عبد الجبار خیری افندیدر . انکلتزه حکومت غیر عادلہ سنک هندستان دیارنده سنہ لردن بری فاصل اجرای حکم و حکومت ایتدیکنی ، بو خصوصده نه کی دسائسه مراجعت ایله دیکنی ، منابع مملکتی فاصل قوروتدیغنی ، مملکتک عصاره حیاتیه سی فاصل امدیکنی یتش مادہ لک دلائل قاطعه و قطعیه ایله اثباته چالیشان بو ذات محترم ، شومبروک و مستحسن تشبیلہ الحق بوتون وطنداشلرینک افکارینه ترجمان اولمش و اونلرک منت و شکراتی جلب ایتسدر .

ہیمز - ویاخود بوکا یاقین بر اکثریت - بیلیرز کہ خائن آلیون هند دیارنده پک چوق مظالم ایقاع ایتدی ، پک چوق معصوم و بی گناہ قانی دوکدی . « مملکت طیور » انکلیزلر ایچون سنہ لردن بری یامان بر منبع واردات ، باشلیجه وسیلہ رفاهیت و سعادت اولدی . بیچارہ ہندلینک بازوی آہننیاہ قازانیلان بارہلر (پیقادیللی) نک اذواق کونا کونہ مقر اولان محلاتندہ اسراف ایدیلیلرکن ، انکلیز تحکمی هندستان اولکلرینی زیر وزیر ایدرکن انکلتزه نک اوپک مشہور رجال سیاسیه سی متادیا حقوق شخصیه و عمومیه دن ، حریت اقوام و ملل دن بحث ایدیورلر و غریبی شوکہ : کندیلریہ پک بویوک ، پک علوی مزایای انسانیه و مدنیہ اسناد ایله یورلردی !

« هند اسلام وطن پرورلر جمعیتی مرکز قومیتہ سی » نک نشر ایتدیکی بیاننامہ ده ایشته بوتون بونقطہ لر جدا بویوک بروقوف و احاطہ ایله ایضاح ایدلشد .

قابلیت حیاتیه مناسبتیه

چکنلرده « وقت » غزته سنده قابلیت حیاتیه منزه تعلق ایدن بر مقاله او قودم. مذکور مقاله ، اوده دئیری مناقشه ایدیلن مهم بر مسئله یی ، اراضی مسئله سنی موضوع بحث ایدیور. غریبلر بوکی مسائل ایله چوق اوغراشدقلری ایچون بزده دخی بونلرک مناقشه سی تمی اولنه حق خصوصاً دندز . تاریخچی تدقیق ایدرسه ک کوره جکزکه اونک برچوق صحیفه لری پادشاهلر منک قازاندقلری بویوک ظفرلرله دولودر . آله ایدیلن هر ظفر ، مملکت مزه یکی بر عنصر ویکی بر ملک قازاندیریور و بالنتیجه دولت عثمانیه اولدجه واسع بر اراضی په صاحب اولیوردی . اراضینک بو وسعتی قارشیسندم اک مهم شی اداره مسئله سی ایدی . باخصوص مرکزی اداره نک پک مترقی اولدیخی او دورلرده وسائط نقلیه نک ققدانی دوشونه جک اولورسه ق اداره نک کوچلی حقنده بر فکر ایدیش اولورز . استانبولدن قالدوبده لهستانه کیده بیلک ایچون کچن زمان ، ویریان اوامرک زمانده عدم امکان تنفیذی وبالخاصه بو واسع اراضی بی اداره ایدم جک مأمورینک ققدانی دوشونولسون اوندن صوکره وسعت اراضی حقنده قطعی بر فکر ویریلین .

تاریخ بزه برچوق فاتح لر کوستریور. اسکندر کبر ، جنکیز ، ناپولیون الخ . بری اورویای مرکزی ایله هندستانی برلشدیرمش ، دیکری ، آسیای. باشند باشه فتح ایدرک شانلی بایراغنی اورویانک کوبکنه رکز ایتش . بتون اورویا بر دیکرینک جولانکاهی اولمش ! بو واسع اراضی ، بو بی پایان مملکتلر شیحدی نه حالده ، بومثالو فاتح لرک مندرس اولان دولت و حکومتلرینک اسباب انقراضلری تدقیق ایدیلنجه کوروله جکدرکه بونلر همان همان بر برینه یقین اولان اسبابدن طولانی محو اولمشلر ، هب اداره سزاک ، انتظام سزاق ، یوقسولاق ایچنده پریان اوله رق انقراض بوشلردر . حکمدارانک کونا کون مظلومه ، سفاخته قاتلانان ملتلرده طبیعی درکه اداره دن اثر کوروله منزه . بالطبع بویله واسع الکالرده تأمین انضباط وآسایش ممکن اوله ماز . بویله اداره لر آلتنده ازیان مللرک ، عر حالده یشامق ایچون استخلاص چاره لرینی دوشونه رک عصیان ایتلری ضروریدر . اودورلرده وسائط نقلیه نک ققدانی حسییه باصدیر یلامیه جفی طبیعی اولان بوکی غوائل داخلیه ، حکومتک قوت و مکنتی صار صمقندن خالی قالماشدر .

مذکور مقاله ده : « واسع اراضی نک موجودیتی انا وطنی قورقاریر . » دینیور . اولاً بو واسع اراضینک تأمین ایچون انقاسی لازم کن فداکارلنی دوشونه لم . بزه حاضر و کورولتو مزجه بر ملک ویریرلر سه نه اعلا ! اووقت بو فکر دوغرو اولایلیر . فقط هر آدمنده زواللی برتوزکک چورومش کییکرینی کوره بیله جکمز بو طوبراقلر آنا وطنی قورقارماز . بالعکس آنا وطنک و ملک برخسنه لغه طوتولسی ایچون اکا استعداد بخش ایدر . . .

حکومتلر ، اللری آلتنده بولوندیرم بیلدکاری مالی وعسکری قوتلرله موجودیتلرینر . مین ایده بیلیرلر اراضی واسع الیه ایتک ایچون صرف ایدیله جک قوت و قدرت ، آنا وطنک اصلاحی ایچون صرف ایدمش اولسه یدی شبهه سز دها ای اولوردی . فرض ایدم که واسع اراضی آنا وطنی قورقارسین ، یا او اراضیده کی عناصر اجنبیه نه اوله جق ؟ اونلر هر وقت حکومتک باشه بر بلا کیلییه جکی ؟ اکر

بو توسیع اراضی ایله برابر او اجنبی عنصرلر تمثیل ایدیله بیلیرسه شبهه سزکه بالنسبه اینی اولور. عجباً بز بو ایشی یاپه بیلشمی بز ویاخود یاپه بیله جگمی بز؟ مع التأسف خایر دکلی؟... او خالده... بز، دنیا به میدان او قود یغیز او دورلری دوشونم: اوروپاده بوتون ملتله دینی، سیاسی اجتماعی بر طاقم تضییقات آلتنده ایدیلر. حال بوکه ملکمزده کی اجنبی عنصرلر محافظه دین و ملیت نقطه نظرندن ویردیکمز سربستی بی پایان سبیلله، بز قارشو یا باجی، حتی دشمن موقعنده قالدیلر. بالطبع ملیتله حقیقی بر صورتده ادراک ایدیلر، مستقل حکومتلر قوردیلر. رومانی، بلغارستان، صربستان، قره طاغ، یونانستان و حتی لهستان و مجارستان هپ بز اراضیمزک احاطه ایتدیکی حدود داخلنده یتشمش حکومتلردر. بو قدر غیرمتجانس بر الکا اوزرندده تأسیس حکومت و تقریر حاکمیت نه قدر مستحیل برایش... آفریقا چرلرندده، آسیا بادیهلرندده، مجارستان یا بلارندده تورک قانی دوکمه هیچ لزوم یوقدی، بویله فتوحات آرقه سنده قوشوله جغه زواللی آنا وطن دوشونولش اولسه یدی دها خیرلی ایشلر کوزولش اولوردی. ترقیاتمه مانع اولان دیگر بر سببده، دولت، دور کاله ایردکن صکره کلن مأمورین حکومتک بو واسع اراضی سایه سنده آنا وطنک قورتولاجغه قانع اوله رق لزوم سز شیلرله اضاعه وقت ایتلری کیفیتدر، حال بوکه اگر المزد آنا وطنی قورتارده جق درجه ده دکل یانکمز اونک تمامیتنی تأمین ایدمک مهم موقعلر بولونسه یدی شبهه سزکه بو محدود قسم اراضی دها اینی اداره اولور. حدودلر مز دها بیوک بر سهولتله مدافعه ایدیلردی.

« اوچ یوز سنه دنبری باشلایان عثمانلی انحطاطی، آنجق بو وسعت ممالک یوزندن تورک ملتک حیاتنه خاتمه چکه مه مشدر. » عباره سیله مذکور مقاوله ده درمیان ایدیلن مطالعه به قارشو شوسؤالری ایراد ایدرز:

عجباً بو انحطاطک سببی نه ایدی؟.. نه ایچون بو انحطاط اوچوز سنه اول باشلادی؟ وسعت اراضی سیبیلله اداره سزک، انتظام سزلق باش کوسترمش و بونک نتیجه سی انحطاط معلوم باشلامشدر. دور اقبال سزک حد انتهاینی تشکیل ایدن و بزی آرتق ظفرلر، خارقلر، جنکاورلکار آرقه سندن قوشقندن منع ایدن ایلک تنیه (۱۶۹۹) ده لهستان و مجارستانک ترکی ایله نتیجه آن (قارلوفجه) معاهده سی اولمشدر. بو بز بر درس عبرت اولمی ایدی...

مقاله ده « تورکیانک بر قوت منبجی، مرکزنده ملی بر کتله به مالک اولمی اولدیغی کبی، دیگر منبعی ده بو کوده نک اوزون قوللرینی غایت اوزاق الکالر قدر امتداد ایتسی اولدی » دینیور. حال بوکه تاریخاً مثبتدرکه بو قوللر تورکیانک قوت منبعی دکل بالعکس بر فتنه منبعی اولمشدر. اوزاقلره قدر تمعید نظره حاجت یوق.. ایشته بالقان حربی، ما کدو نیا مسئله سی... هیچ بر کون یوقدرکه زواللی بر اسلامک، بر تورکک حیاتنه خاتمه چکلمش اولماسین. شمندور کدر کاهلرینه حکومت بنالرینه، مکتبلره، جامعلره بومبالر قویارق یوزلرجه آدملری بر آنده محو وهلاک ایدمک درجه ده وجدانسزلق کوسترن قومیتله جی دورلری اونوتولدیغی؟.. مختلف بالقان حکومتانک مختاریت واستقلاللرینی آلمق ایچون آجدقلری علم و مجادله بی ده خاطر مزه کتیرم.

« تورکیا » مرکزنده ملی بر دولت، محیطنده ایسه واسع بر ایمپراطورلق خالده ایدی. بومطالعه فکرینی تأیید ایدمک بر دلایلدر. عینی مملکتده یکدیگرینه خاتمه ضد و بوضدیت نتیجه سی اوله رق وخیم حادثه لر حصولی تأمین ایدن ایکی درلو سیاست... ملی بر دولت ایله غیر ملی بر ایمپراطورلق

اداره‌سی . . . آتش ایله باروت اصل بر آره‌یه کله‌نرسه بوا یکی ضد عنصر آره‌سنده اتحاد ممکن اوله‌مازدی . زمان واحوال بو حقیقی بزه بارز بر صورتده کوستر مشدر .

« ملی قدرت‌لری صرف ایچون او عصرده محاربه‌دن بشقه بر زمین موجود دکلدی » فکرینه کنبجه : بو خصوصده فضله سوز سویله مک ایسته‌میز . ملی قدرتک صرفی ایچون ایجاب ایدن مسائلك نه‌لردن عبارت اولدیغنی ویا اولسی لازم کلدیکنی آکلامق ایچون تاریخمیزی قاریشدیر ملی بزه ، بو محاربه‌لر برینه ، ملی قدرتک ، ملی صنعتک ترقیسنه ، ملی حسلریمیزک تخمینه ، ملی عرفانمیزک انکشافه صرف ایدلسی ممکن اوله‌ماز می ایدی ؟ . . . مقاله‌ده صرف اداری انتظامسزلنی موجب اولدیغنی ایچون بونوسبیج اراضی سیاستک تنظیاتیجیلر طرفندن رد ایدلدیکی دزمیان اولیور . بو خصوصده مختلف ذواتک فکرلری ذکر ایدیلیرسه اداره‌سزلکدن بشقه دیگر مهم سواثکده شدتله موجود اولدیغنی تظاهر ایدر فکرنده یز . دو قوتور یوق دیورکه :

سلطان بایزید و سلطان فاتح حضراتی اوروپاک جنوب شرقیسنده کی قطعاتی فتح ایتکله مشغول تورکیه‌یه غایت آغیر و تهلکلی بر بار تحمیل ایتدیلر . بر اردو حالنده یشایوب آنجق مملکتلر فتح ایتکی بیان نه‌مملکت مفتوحه‌یی اداره‌یه ونه‌ده بونلرده ساکن اهالینک محبتی قازانغه مقتدر اولیان بر قوم بو آغیر یوکلر آلتنده ازیلیر .

تورک قوتنک اک درین واک صاغلام کوکلرینک آسیای عثمانیده اولدیغنی قید ایدن دو قوتور یوق نه‌قدر حتمی ونه‌قدر فلوغری سویله مشدر .

بزی بلکده بزدن دهنا زیاده بیلن وهر بر طرفی قان دریالینه غرق ایدن شو حرب مشغومده بزی قوتلی بر اردو ایله میدان مجاهدیه چیقارمغه موفق اولان و فقط مع‌التأسف پک سودیکی تورک اردوسی باشنده ترک حیات ایدن بر تورک محبتک ، فون درغولج پاشانکده بو خصوصده کی فکرلرینه نقل ایتک مناسب اولور . مقاوم‌تسوز بر قوته مالک اولان عثمانی دولتک اسباب انحطاطنی تحری صره‌سنده دیورکه :

« بوسب پک ساده‌در . صبی بر صورتده تشکل ایدن وافرادی آره‌سنده هیچ بر رابطه سیاسی مشته موجود اولیان عثمانی ملتی نشئه ظفرا یچنده قبه حقیقیه سنک فوقنده اولان بر بار ثقیل یوکلر نمشدی . دولت عثمانیه صوک سنه‌لر ظرفنده اوروپا جهتمده آلدن چیقاردیغنی الکالر حقیقت حالده هیچ بر زمان تمامیه مالک دکلدی . بوحوالی آنجق ظاهری بعض روابط اداره ایله مرکزه ربط ایدلش اولوب یوقسه عثمانلیق بورالر عزمماً واجتماعاً حلول ونفوذ ایدمه‌مشدر . بو حال بسار ایااده طونه امارتلرنده ، بلغارستان ، صربستان ، یونانستان ودها عیانی بر صورتده جنوبی روسیه‌ده ، اردلده مجارستانک استیلای عثمانیه معروض اقسامنده واقع اولمشدر . »

بو واقفانه مطالعه قارشیسند بر آرز فضله و بر آرز دهنا جدی اوله‌رق دوشونمک مجبوریتنده یز . غولج پاشانک بو فکرلری هر حالده عمیق واوزون سورمن تدقیقات و تتبعاتک بر نتیجه‌سی اولدیغنی شبهه‌مزددر . ینه غولج پاشا دیورکه :

« حکومت عثمانیه بوندن بویله غایه موجودیتنی فتوحات جدیده اجرا ایتکده ویا بر زمانلری مضبوطه کچردیکی ولکن هیچ بر زمان مص و تمثیل ایدمه‌مدیکی بر طاقم اراضی زانده‌یی هرچه باد آباد زیر حاکمیتنده بوندیرمقدن عبارت عدایدرسه بوکندیسی ایچون پک تهلکلی بر سیاست اوله‌جقدر . »

تورك مجلرندن آلمانیاى مشهور (رورباخ) دخى بو خصوصده دييوركه :

« حكومت عثمانیه نك كوجلكه مدافعه ايدميليديكى اوروپادهكى ملكندن فراغت ايتتى حالنده حدودى دها طار مع مافيه اهالىسى دها متجانس بىر ملكه صاحب اولمىچندن هم سياست هم عسكرلك خصوصنده شمدىكندن دها قوتلى بىر دولت حالى اگتساب ايدمىيله جكدىر » عىنى فكرى آلمانىانك درسعاتت سفير سابق متوفى بارون مارشال دخى سرد ايتتىش وحتى بو خصوصده عملى برطاقم نتاييج استحصالى ايجون چالشمىشدى ، صوك ايكى فكرى هيئت عموميه سيلاه قبول ايدمىيليرز. فقط بعض شرطلر واردركه بونلر بالطبع بزم حيات سياسيه و اقتصاديه مزه مهم تاثيرلر اجرا ايدمىيله جكندن اونلرى قبول ايدمىيله مزه. مثلا اوروپادن چكلك مسئلهسى . حقيقه بومهم بىر مسئله در. بو خصوصده دشمنلر مزه سيلاه اوغراشيورلر...

فكر مزجه حال حاضردهكى وضعيتمز بزم ايجون اك ايتى بىر وضعيت در، يوقسه « بوندن صوكره اراضيمزك كوجولمىسه دكل بويومىسه چالشمىزه لازمدر » نظريهسى موجبجه حر كتمز فنا اولمىچقدر. دنيا الحاقمز و تضميناتمز صلحى قبول ايدىيور. بواساس - ولو كه بر آتريقه اولسون - تقرر ايدمىيله جك كورنيور. معروضاتمزك هر حالده سوء تفسيره ازغراميه جغنى اميد ايدرز. مقصدمز يك مهم بىر مسئله حياتيه واجتماعيه بىر موضوع بحث ايتك و بو خصوصده اجتماعيات متخصصلر مزك آراى صائبه لرندن مستفيد اولمىچدر .

س . مصطفى

نثر

تضرع

— جاويده —

اللهم ، حضور الوهيتكده ديز چوكهرك - روح عظمت و خشوعكه طولو ، كوزلرمده نياز واسترطامك صيچاق ياشلرى - سكا زواللى انسانرك ابدى آلام و اكدارىنى ديكتمكه كدم .. نه قدر زمان اوليوركه آرتق اونلرى اونوتمش كييسك ؛ سنه ل ، عصرل واركه اجداد آفله لرندن توارث ايتىكلرى بىلك زهرى ، بر آن قودورمش بر عفریت كى جوشه رق ، بعضاً بر تيلكى خيانت و جيانتيلاه قرانقلردم سينهرك اونلرى دائماً سفاكه ، مذله و حشته سوركله يور...

اللهم ، بوسياه نقطه بوانسان روحنك اعماقندن كيزلنن منفور جانوار نه در ؛ هانكى قهار جهنملرينك غيالىرينك اعماق سوزانندن چيغمش ارواح خيظه دركه قرده شى قرده شه دشمن ، دناغى ، جنابى و جدانه انيس ايدىيور ؟ اونك انسان بازوسنده ياشاتديغى ناصل كور بر قوتدركه ايكى كون اول صنم روح عد ايتدىكى بروجودى طيرمالا تدير ييور ؟ ..

بوفنا معمايى حل ايت ياربى :

اللهم ، سن بويوكسك ، پاك بيوك ؟ اجرام و سماواتيله كائنات عظمت و جبروتك كمينه ذرات ايجاديدر ؛ مادييات ؛ معنويات هيچ برشى اراده صمدانيه كدن خارج قالماز. قادرسك ؛ بر هدايت ربانيهك عالم انسانيتك ظلمات وجداني نور سعادتله طولدورمحق قدر قادرسك فقط نيچون ، بواليم ماجراى انسانينى طور و زورم رق اوكا بر جريان مسعود و ير مه يورسك !

يوقسه كورمه يورميسك هر قالقان ييچاق ، هر پاتلايان تفنك ، هر سم قاتل بركله الله هر وجدان انحرافى ساحه حياتدن متعدد انسانلرى سيلركن اونلرك آرقه سنده خراب اولرك قرانلق كوشه لرنده آغلامىندن ، كدردن ورم اوله جق كنچ قيزلر يالكىز لىدن عصمتنى غائب ايدمىيله جك زوجلر براقيور ! ؟ .